

ΟΙΔΙΠΟΔΕΙΟ ΚΤΙΣΜΑ
ΣΤΟΝ ΚΟΛΩΝΟ

ΠΤ - ΑΜ
2009
ΛΥΡ

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 7437/1

Ημερ. Εισ.: 31-07-2009

Δωρεά: Συγγραφέας

Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΑΜ

2009

ΛΥΡ

ΟΙΔΙΠΟΔΕΙΟ ΚΤΙΣΜΑ
ΣΤΟΝ ΚΟΛΩΝΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΛΕΤΗ: ΛΥΡΗ ΒΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ: ΚΟΤΙΩΝΗΣ ΖΗΣΗΣ, ΜΑΝΙΔΑΚΗ ΕΥΑ

ΟΙΔΙΠΟΔΕΙΟ ΚΤΙΣΜΑ ΣΤΟΝ ΚΟΛΩΝΟ

Στο ξεκίνημα της τραγωδίας του Σοφοκλή «Οιδίπους επί Κολωνό», ο τυφλός Οιδίποδας και η -κόρη και αδερφή του- Αντιγόνη, βρίσκονται στο λόφο του Ιππίου Κολωνού. Σε αυτό τον τόπο θα λάβει χώρα ο θάνατος του Οιδίποδα, στο κλείσιμο της τραγωδίας. Φτάνουν εδώ μετά από μακρόχρονη και εξαντλητική περιπλάνηση, ο Οιδίπους τυφλός και η Αντιγόνη τα μάτια του. Κοιτάζουν στο βάθος τα τείχη μιας πόλης. Της Αθήνας.

Στο άρθρο του Ζήση Κοτιώνη «Κοίτα Οιδίποδα! Αυτή είναι η Αθήνα», εξετάζεται η αφαίρεση του κτισμένου όγκου της Αθήνας, στην έκταση που μεσολαβεί μεταξύ του λόφου του Κολωνού και της Ακρόπολης [ή των ιχνών των Θεμιστόκλειων τειχών γενικότερα], έτσι ώστε ο «Οιδίποδας» που θα στεκόταν σήμερα στο ίδιο με τότε σημείο να μπορεί και πάλι να «δει» τα τείχη της πόλης, καθώς η παρούσα κατάσταση της πυκνοκατοικημένης, άναρχης δόμησης, εμποδίζει αυτή την ορατότητα.

Με αφορμή αυτή την προσέγγιση αναπτύσσεται η μελέτη της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η σκηνή διαμέτρου 6.66μ., που αναφέρει ο Ζήσης Κοτιώνης στο άρθρο του, και που θα φιλοξενούσε σήμερα τον ηθοποιό-Οιδίποδα στον Κολωνό, προτείνεται να ανυψωθεί τόσο ώστε το «βλέμμα» του Οιδίποδα να μπορεί πια να περάσει πάνω από τον πυκνό αστικό ιστό της σύγχρονης Αθήνας και να φτάσει έτσι στην Ακρόπολη.

Ένα κυλινδρικό κτίσμα ύψους 33μ. περίπου [μία μορφή δεξαμενής] τοποθετείται στην κορυφή του λόφου. Στο κάτω τμήμα του κτίσματος αναπτύσσεται σε τρεις ορόφους μία βιβλιοθήκη που φιλοξενεί κείμενα θεατρικών έργων, αναλύσεις, μελέτες, και βιβλία με θεατρική θεματολογία γενικότερα. Το επάνω περιλαμβάνει τη θεατρική σκηνή, τα καθίσματα των θεατών και τα παρασκήνια. Ο διαχωρισμός των δύο τμημάτων ορίζεται από ένα περιμετρικό [σχεδόν ενιαίο] άνοιγμα από το οποίο μπορεί κανείς να κοιτάξει την πόλη της Αθήνας προς κάθε κατεύθυνση [και φυσικά και την Ακρόπολη]. Το βλέμμα, όπως προαναφέρθηκε, περνά πλέον πάνω από τον αστικό ιστό της πόλης.

OEDIPUS'S EDIFICE AT COLONUS

At the beginning of Sophocles's play "Oedipus at Colonus", blind Oedipus, and his - daughter and sister- Antigone are at the hill of Ippios Colonus. Here, at the end of the play, Oedipus will die. Antigone, being also Oedipus eyes, gazes at the city walls in the foreground and when he asks she responds that the city is Athens.

In his article "Look Oedipus, this is Athens", Zissis Kotionis reports that if Oedipus was standing at the hill of Colonus in our days, he would not be able to see the city walls or the Acropolis ahead, because the modern city's mass prevents his sight. If we remove that mass, Oedipus will see the Akropolis.

My present project suggests that the theatrical scene at Colonus in witch Oedipus will stand, can be placed at a height where the sight of Oedipus could pass above the city mass.

It is a proposal for a cylindrical edifice, placed upon the hill, witch will be used as a theatre and a theatrical library also.

ΟΙΔΙΠΟΥΣ:

Κόρη γέρου τυφλού, πέ μου, Αντιγόνη,
σε ποιους τόπους να φτάσαμε, ή σε τίνων
ανθρώπων πόλη; [...]

ΑΝΤΙΓΟΝΗ:

Ταλαίπωρέ μου Οιδίποδα πατέρα,
όσο μπορώ να διακρίνω, πύργοι
μακριά εκεί κάτω ζώνουνε μια πόλη
μα όσο για δω, είμαι βέβαιη πως είναι
τόπος ιερός [...]

[«Σοφοκλέους Τραγωδίες»,
μετάφραση Ι.Ν.Γρυπάρη, εκδόσεις
«γράμματα»]

Στο ξεκίνημα της τραγωδίας του Σοφοκλή «Οιδίπους επί Κολωνό», ο τυφλός Οιδίποδας και η -κόρη και αδερφή του- Αντιγόνη, βρίσκονται στο λόφο του Ιππίου Κολωνού, και έχουν μπει, χωρίς να το γνωρίζουν, στο ιερό άλσος των Ευμενίδων, παραβιάζοντας το άβατο. Σε αυτό τον τόπο θα λάβει χώρα ο θάνατος του Οιδίποδα, στο κλείσιμο της τραγωδίας. Φτάνουν εδώ μετά από μακρόχρονη και εξαντλητική περιπλάνηση, στο διάστημα που μεσολάβησε από το τέλος της τραγωδίας «Οιδίπους Τύραννος» [η οποία κλείνει με την τύφλωση του Οιδίποδα από τα ίδια του τα χέρια, όταν μαθαίνει την αιμομιξία και την πατροκτονία που έχει πράξει].

Ο Οιδίπους τυφλός και η Αντιγόνη τα μάτια του. Κοιτάζουν στο βάθος τα τείχη μιας πόλης. Της Αθήνας.

Ο Ζήσης Κοτιώνης στο άρθρο του «Κοίταξε Οιδίποδα! Αυτή είναι η Αθήνα» [Κοτιώνης, «Πες, που είναι η Αθήνα», εκδόσεις Άγρα], προσομοιάζει την κάτοψη ενός αρχαίου θεάτρου -και συγκεκριμένα του θεάτρου του Διονύσου, στη νότια πλευρά της Ακρόπολης- με μία οριζόντια τομή του ανθρώπινου ματιού. Στη συνέχεια, αναλύοντας αναλογίες αποστάσεων και

μεγεθών [α. την απόσταση του Οιδίποδα στον Κολωνό από το ίχνος των Θεμιστόκλειων τειχών στη βόρεια πλευρά της Ακρόπολης, β. την απόσταση του ηθοποιού-Οιδίποδα στο κέντρο της σκηνής στο θέατρο του Διονύσου από το σκηνικό που προσομοιάζει τα Θεμιστόκλεια τείχη και γ. τη διάμετρο του ανθρώπινου ματιού] καταλήγει στην υπόθεση τοποθέτησης μίας κυκλικής σκηνής, διαμέτρου 6.66μ. στο λόφο του Ιππίου Κολωνού, για τη μεταφορά της παράστασης «Οιδίπους επί Κολωνώ», στο πραγματικό τοπίο. Όπως όμως παρατηρεί, ο πυκνός ιστός των πολυκατοικιών που έχουν καλύψει την περιοχή, εμποδίζουν πια το «βλέμμα» του τυφλού Οιδίποδα να φτάσει ως την Ακρόπολη. Αναφέρει χαρακτηριστικά πως «όπως ακριβώς ο λόφος δεν διακρίνεται από πουθενά μέσα στην πόλη, έτσι κι ο θεατής από το λόφο πουθενά δεν μπορεί να δει» [σελ.114]. Στη συνέχεια εξετάζει ένα «πιθανό πρόγραμμα διάνοιξης της ορατότητας μέσα στην πόλη» σε μία προσπάθεια επαναφοράς στοιχείων της «αρχαίας ή μυθικής τοπογραφίας»[σελ.116]. Στη συγκεκριμένη περίπτωση που βλέπουμε παραπάνω, για να «βλέπει» ο Οιδίπους, από τον Κολωνό όπου βρίσκεται, τα τείχη της πόλης, θα έπρεπε να αφαιρεθεί το τμήμα του κτισμένου όγκου που τώρα εμποδίζει αυτή την ορατότητα.

Με αφορμή αυτή την προσέγγιση, αναπτύσσεται η μελέτη της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η σκηνή διαμέτρου 6.66μ., που αναφέρει ο Ζήσης Κοτιώνης στο άρθρο του, και που θα φιλοξενούσε σήμερα τον ηθοποιό-Οιδίποδα στον Κολωνό, προτείνεται να ανυψωθεί [περισσότερο από το ύψος που της προσφέρει η φυσική διαμόρφωση του λόφου] τόσο ώστε το «βλέμμα» του Οιδίποδα να μπορεί πια να περάσει πάνω από τον πυκνό αστικό ιστό της σύγχρονης Αθήνας και να φτάσει έτσι στην Ακρόπολη. Ένα κυλινδρικό κτίσμα ύψους 33μ. περίπου [μία μορφή δεξαμενής] τοποθετείται στην κορυφή του λόφου, σε πλάτωμα στο οποίο οδηγούν ακτινωτά, μικρά δρομάκια, ήδη διαμορφωμένα. Στην ουσία το κτίσμα καθ' ύψος χωρίζεται νοητά σε δύο τμήματα. Το κάτω τμήμα του κτίσματος αποτελεί ένα συνδυασμό

στοιχείων από μπετό και μέταλλο, ενώ τα μόνα ανοίγματα [εκτός από το επίπεδο του ισόγειου] είναι περιμετρικές σχισμές [ύψους 25εκ.]. Εδώ αναπτύσσεται σε τρεις ορόφους μία βιβλιοθήκη που φιλοξενεί κείμενα θεατρικών έργων, αναλύσεις, μελέτες, και βιβλία με θεατρική θεματολογία γενικότερα. Το επάνω, μία εξ ολοκλήρου μεταλλική κατασκευή, περιλαμβάνει τη θεατρική σκηνή, τα καθίσματα των θεατών και τα παρασκήνια, ενώ τα ανοίγματα απουσιάζουν εντελώς [το μόνο άνοιγμα που συναντάμε, βρίσκεται στην οροφή, και θα αναλυθεί στη συνέχεια]. Ο διαχωρισμός των δύο τμημάτων σηματοδοτείται από ένα περιμετρικό [σχεδόν ενιαίο] άνοιγμα [στο επίπεδο των 21μ.] από το οποίο μπορεί κανείς να κοιτάξει την πόλη της Αθήνας προς κάθε κατεύθυνση [και φυσικά και την Ακρόπολη]. Το βλέμμα, όπως προαναφέρθηκε, περνά πλέον πάνω από τον αστικό ιστό της πόλης.

Σε κάθε όροφο του κτίσματος, ο χώρος διαμορφώνεται πάνω σε ένα σύστημα ομόκεντρων δακτυλίων. Στο κάτω τμήμα [υπόγειο, ισόγειο, βιβλιοθήκη και επίπεδο ανοίγματος] το ασανσέρ και το κλιμακοστάσιο καταλαμβάνουν το κέντρο αυτών των δακτυλίων.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ

Ο επισκέπτης/θεατής ανηφορίζει προς την κορυφή του λόφου από κάποιο από τα δρομάκια που είναι ήδη διαμορφωμένα. Πρόκειται για ένα «πλέξιμο» μονοπατιών, μέσα στο πράσινο τοπίο του μικρού λόφου, που προσφέρει τελικά την έξοδο προς το πλάτωμα της κορυφής –στο οποίο και τοποθετείται το κτίσμα της πρότασης- από πέντε διαφορετικές κατευθύνσεις. Τα ανοίγματα στο ισόγειο του κτίσματος [ανοίγματα μόνιμα, χωρίς πόρτες] είναι επίσης πέντε, αλλά χωρίς να ανταποκρίνεται το καθένα ακριβώς στην κατάληξη ενός συγκεκριμένου περάσματος. Ο επισκέπτης εισέρχεται στο κτίσμα από μία από τις εισόδους. Ο εσωτερικός τοίχος που αμέσως συναντά τον εμποδίζει να προχωρήσει σε ευθεία πορεία και τον αναγκάζει να στραφεί δεξιά ή αριστερά για να εντοπίσει το επόμενο άνοιγμα που θα τον οδηγήσει πιο μέσα. Στο επίπεδο του ισόγειου διαμορφώνονται δύο χώροι που εξυπηρετούν τις ανάγκες ενός ταμείου για το θέατρο και γραφείου/γραμματείας για τη βιβλιοθήκη. Παράλληλα υπάρχει πρόσβαση σε υπόγειο όπου τοποθετούνται οι τουαλέτες του κοινού και κάποιοι επιπλέον χώροι αποθήκευσης ή άλλης χρήσης.

Ο επισκέπτης ανέρχεται στους επόμενους τρεις ορόφους, που περιλαμβάνουν τη βιβλιοθήκη, χρησιμοποιώντας το ασανσέρ ή το κλιμακοστάσιο που αναπτύσσεται κυκλικά γύρω του, και τα οποία καταλαμβάνουν τον κεντρικό άξονα του κτίσματος.

Οι βιβλιοθήκες αναπτύσσονται περιμετρικά [σε εσοχές στον τοίχο] ενώ με ανεμόσκαλες υπάρχει η δυνατότητα να μεταβεί κάποιος σε ενδιάμεσα επίπεδα [μεσοπάτωμα] διαμορφωμένα ως ατομικά «δωμάτια». Η ύπαρξη στηθαίου επιτρέπει την οπτική προς το γύρω χώρο. Αντίστοιχα ατομικά καθίσματα τοποθετούνται σαν μικρές γέφυρες στο κενό διάστημα ανάμεσα στο δακτύλιο του κλιμακοστασίου και τον δακτύλιο των βιβλιοθηκών.

Η πρόσβαση στο τμήμα του θεάτρου γίνεται με μία ράμπα που ξεκινά από το επίπεδο +20.40 [το επίπεδο του περιμετρικού ανοίγματος που προαναφέρθηκε]. Ο

επισκέπτης, που βρίσκεται στον ανοιχτό χώρο, με τη θέα της Αθήνας γύρω του, εισέρχεται και πάλι στο εσωτερικό του κτίσματος, σταδιακά αυτή τη φορά, βήμα βήμα, χάνοντας στο ρυθμό των βημάτων του, την ορατότητα γύρω του. Καταλήγει στις θέσεις των θεατών οι οποίες είναι τοποθετημένες έτσι ώστε να μην βλέπουν στη σκηνή. Ο θεατής δεν βλέπει την παράσταση. Μόνο ακούει.

Οι ηθοποιοί μεταβαίνουν από τα παρασκήνια στη σκηνή χρησιμοποιώντας μία ανεμόσκαλα [στημένη στην κατεύθυνση από την οποία θα «έφευγε» το βλέμμα του Οιδίποδα]. Ο Οιδίπους κοιτάζει προς την Ακρόπολη, το ύψος στο οποίο βρίσκεται του επιτρέπει πλέον την ορατότητα αλλά τον εμποδίζει τώρα η «τυφλότητα» του κτίσματος. Κατά την αναγγελία του θανάτου του ο ηθοποιός-Οιδίπους ανεβαίνει με την ανεμόσκαλα [πρόκειται για την ίδια που έρχεται από τα παρασκήνια και συνεχίζει προς την οροφή] σε έναν μεταλλικό διάτρητο διάδρομο που περνά πάνω από τη σκηνή. Η οροφή του κτίσματος παρουσιάζει κυκλικό άνοιγμα πάνω από τη σκηνή, καθώς και ευθύγραμμο πάνω ακριβώς από το διάδρομο που προαναφέρθηκε. Ο Οιδίπους είναι τώρα με το μισό σώμα του έξω από το κτίσμα [πατώντας επάνω στο διάδρομο που βρίσκεται ένα περίπου μέτρο χαμηλότερα από την οροφή], βλέποντας πια «τα τείχη της πόλης».

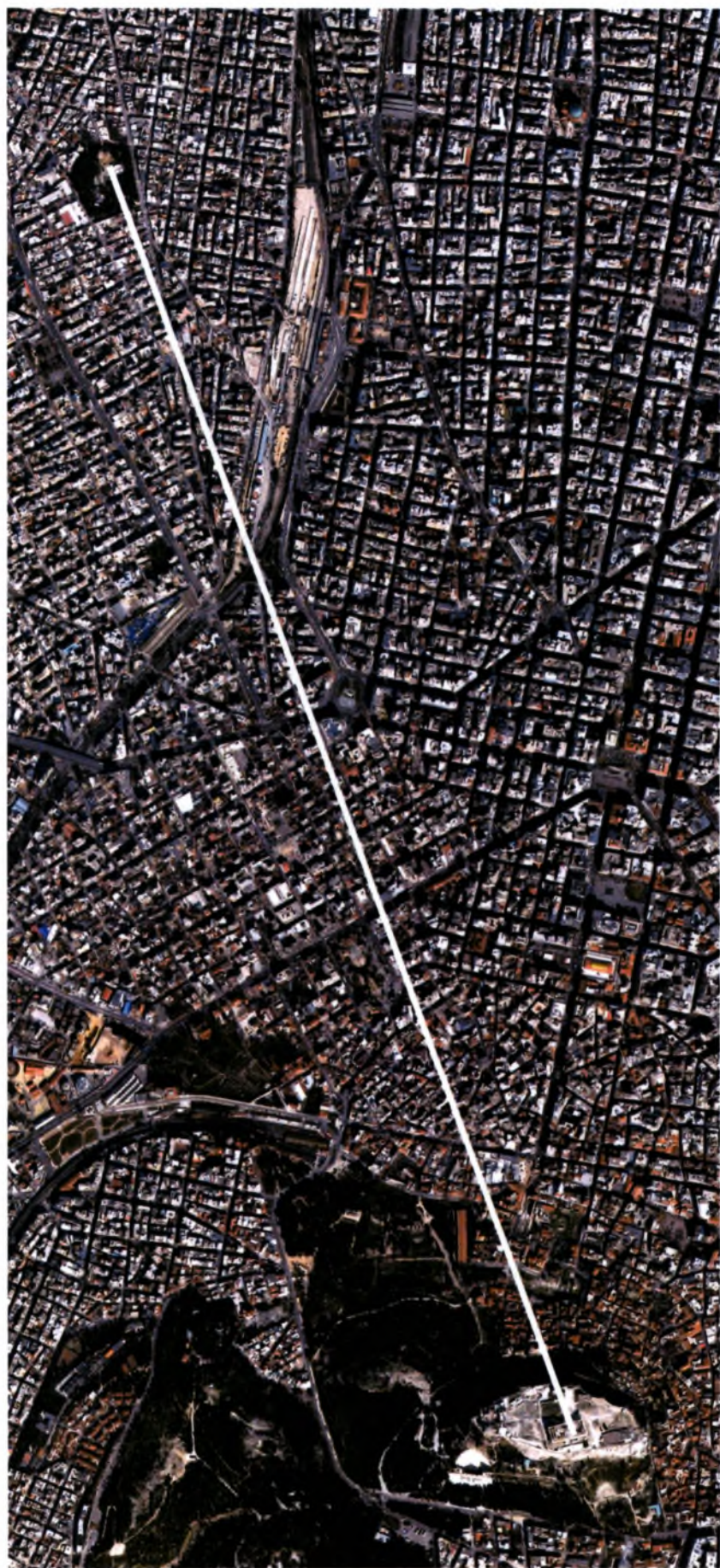

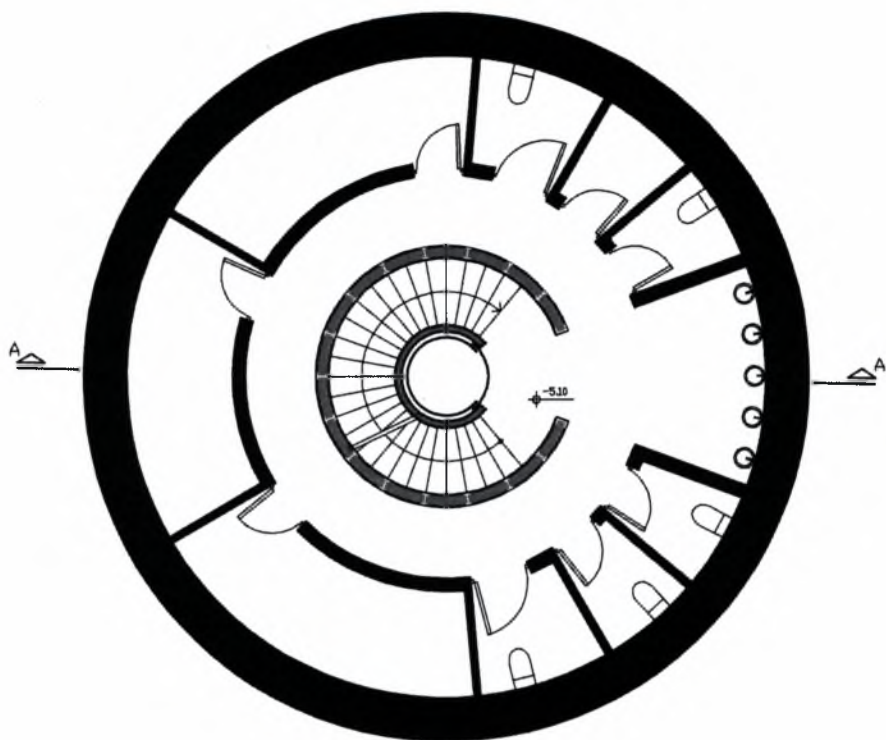
Λόφος Ιππίου Κολωνού

ο λευκός κύκλος σηματοδοτεί
το σημείο στο οποίο τοπο-
θετείται το κυλινδρικό κτίσμα
της πρότασης

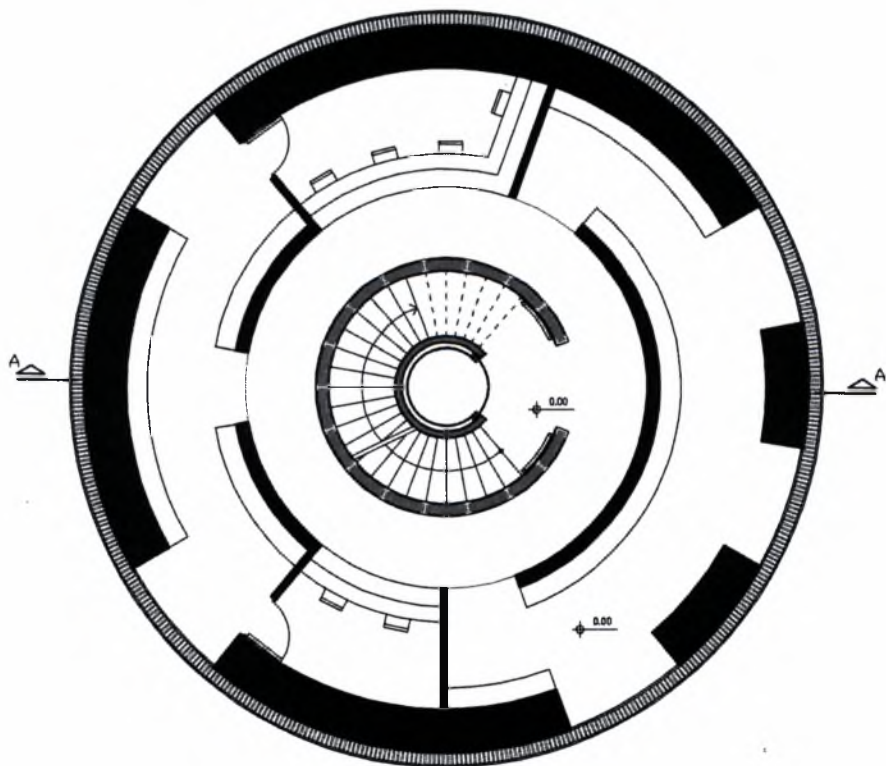

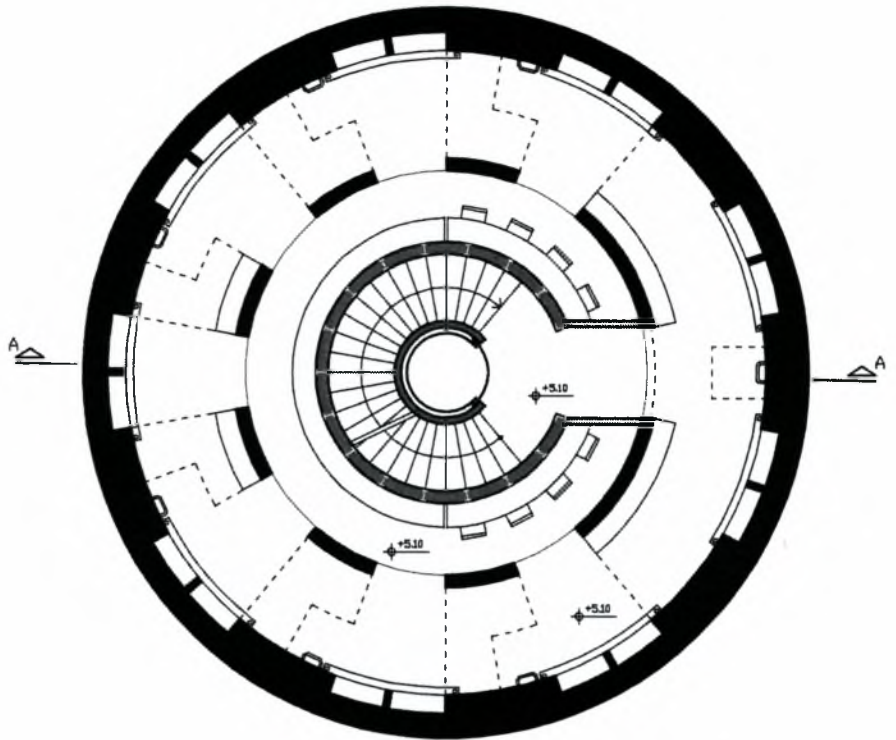
χάρτης της Αθήνας στον οποίο σημειώνεται η οπτική από το λόφο του Κολωνού [και το σημείο στο οποίο τοποθετείται το κτίσμα] προς την Ακρόπολη

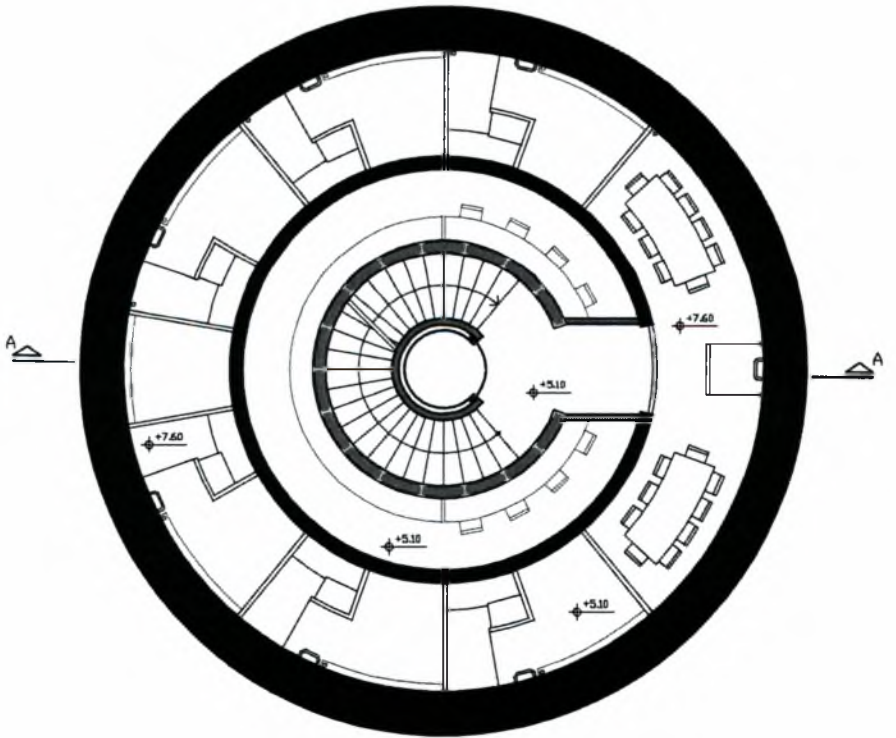
ΚΑΤΟΨΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

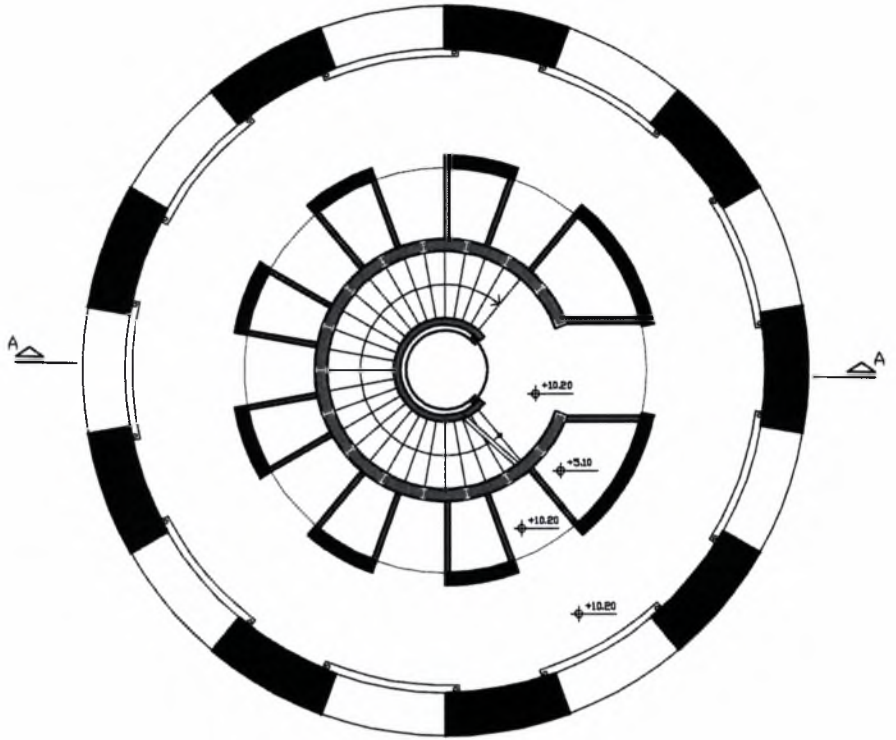
ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

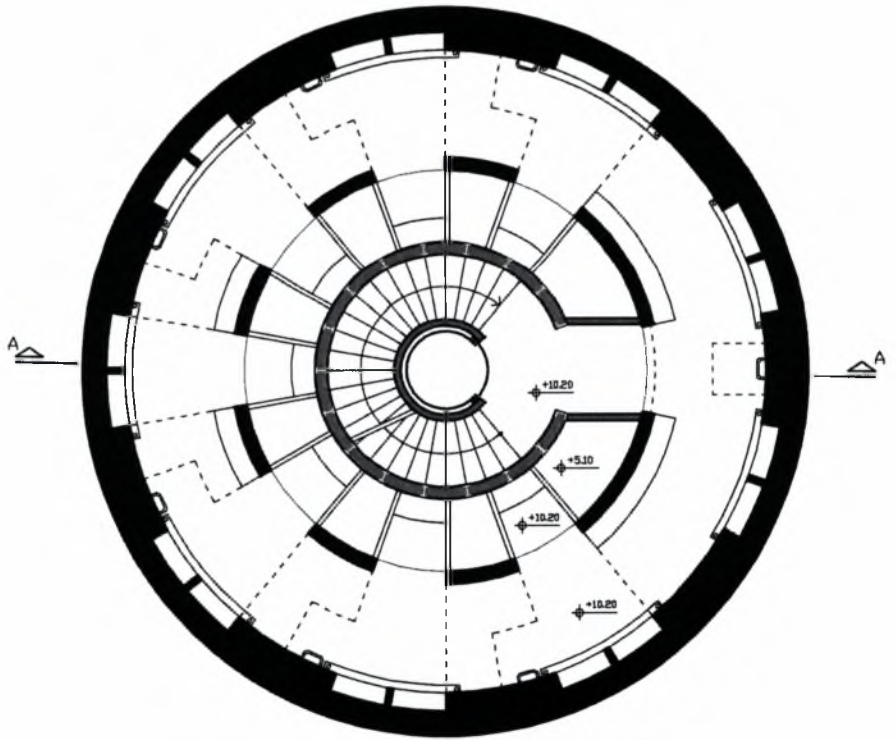
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +7.00

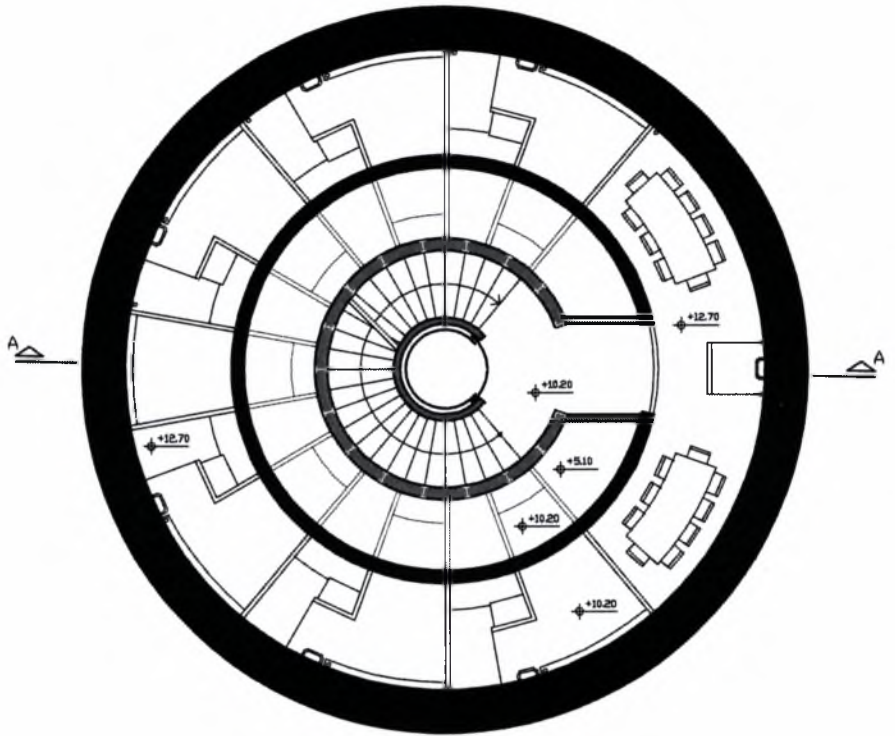
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +9.50

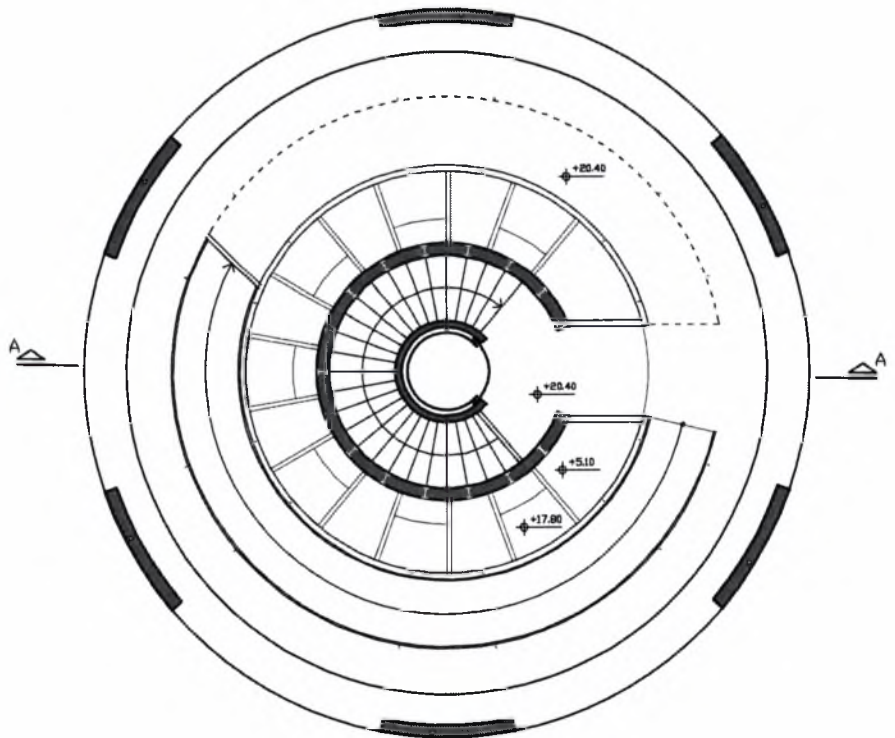
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +10.30

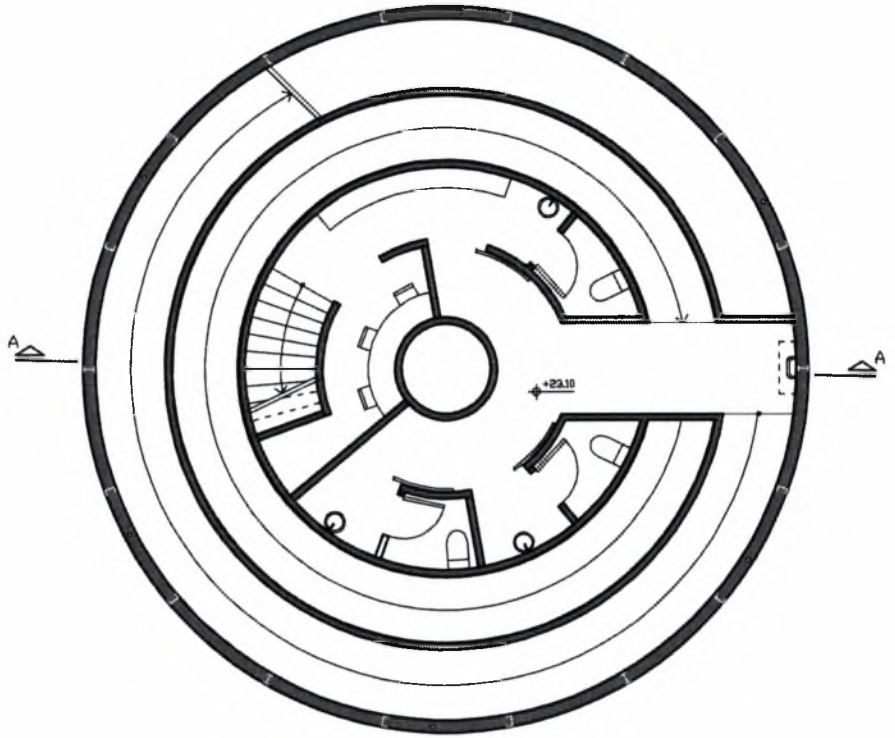
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +12.00

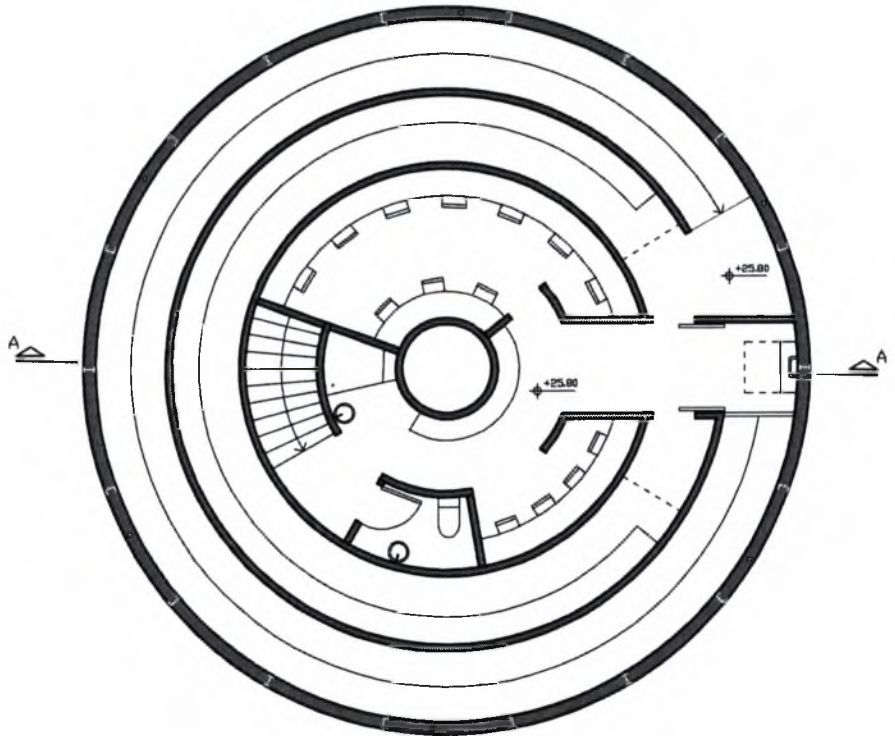
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +14.50

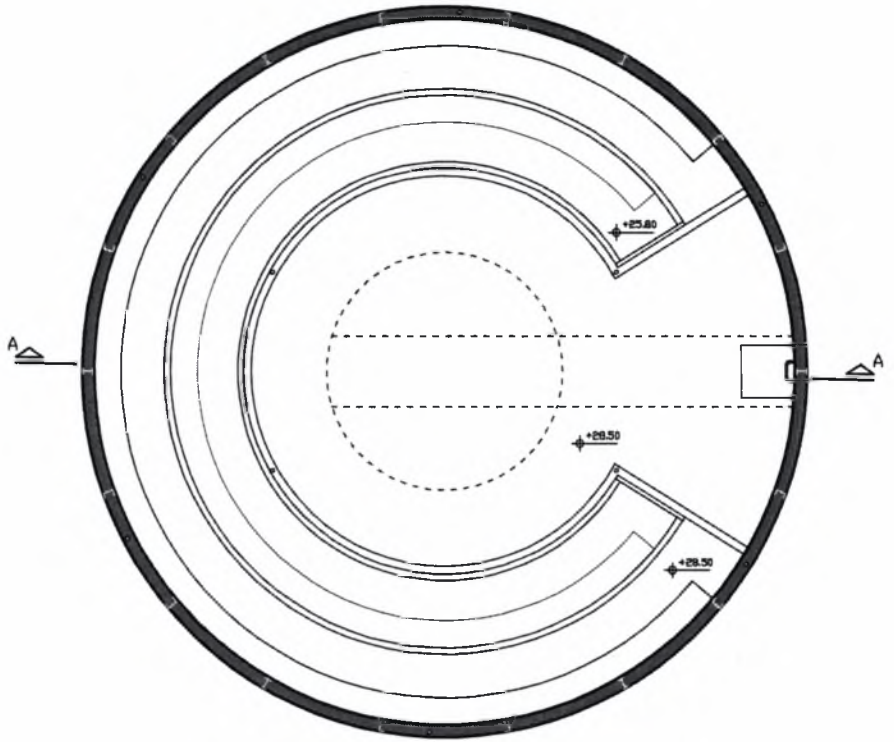
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +22.00

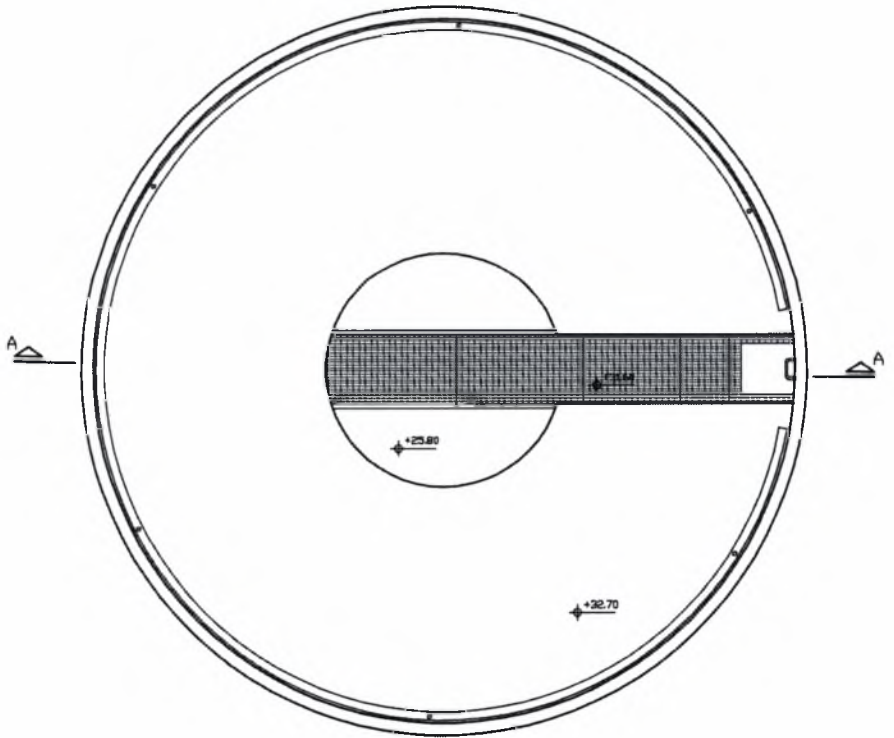
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +25.00

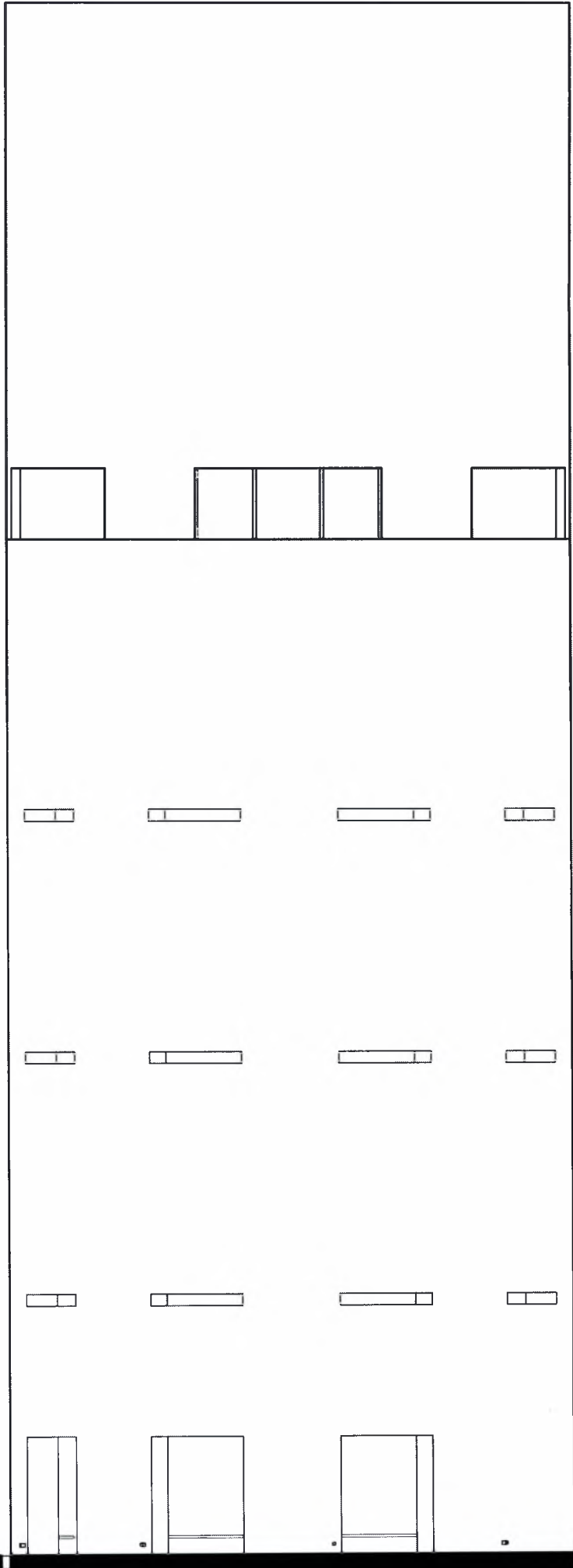
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +27.50

ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +30.00

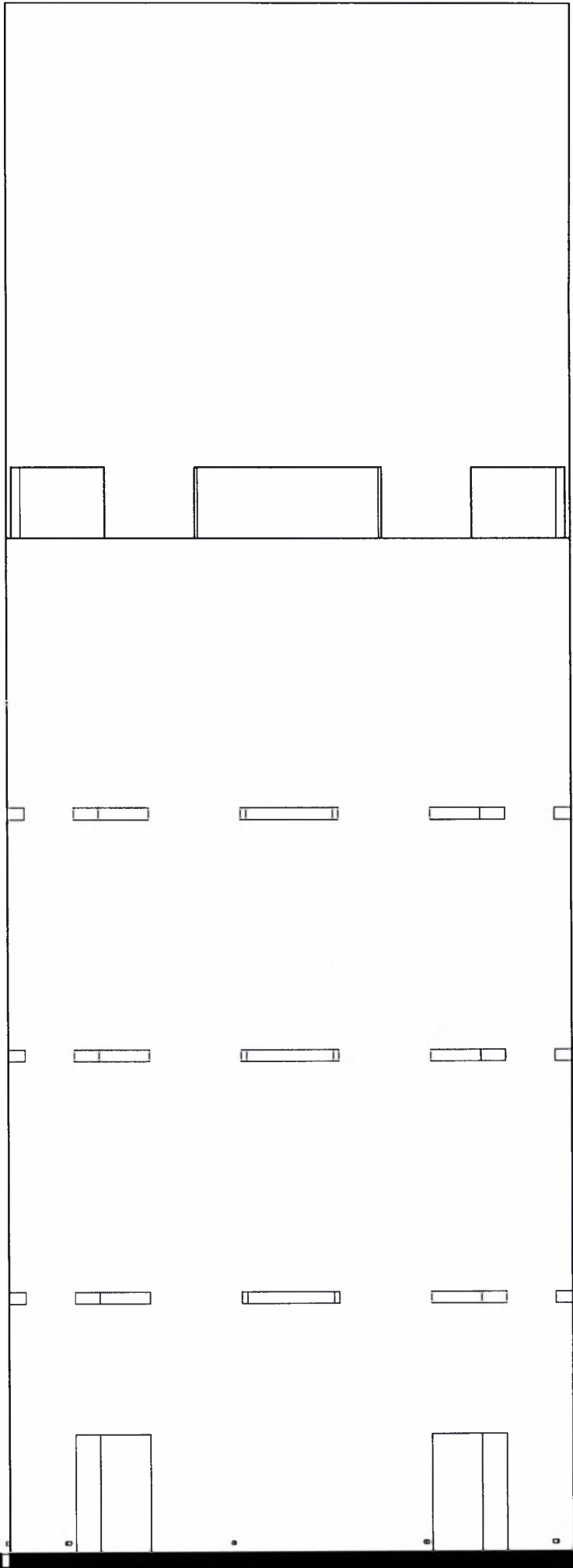
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ +33.00

12

ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:125

TOMH A-A

KAIMAKA 1:125

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000100508

